

Az örök nőiesség – kortárs divatruhában

Minden jel szerint az atlanti világban az év embere ismét a nő lesz. A #MeToo mozgalom fellépése óta mindig a sajátos világlátású nő az év embere; így volt 2022-ben is, amikor Johanna Williams okos, jól megírt-szerkesztett könyve megjelent magyarul.¹ Az öt évvel korábban Angliában kiadott munka meglepő józansággal nyúl a nő-férfi tematikához, és szinte mindenre kiterjedő figyelemmel elemzi a férfiellenes kirohanásokkal tűzdelt, a feminizmus korábbi, neme-sebb változatait eltorzító kortárs mozgalmakat, amelyeket nevezhetünk neo-feminizmusnak is.

A szerző a Ciego agytröszt igazgatója, a Kenti Egyetem volt oktatója, online magazinok, szakmai folyóiratok meghatározó munkatársa – és háromgyermekes édesanya. Könyve megírásakor továbbra is a korábbi munkáinak eszméisége vezérelte. Elismerte, hogy másfél évszázaddal a modern kori megjelenése óta a legitim feminista törekvések hatalmas eredményekkel büszkélkedhetnek a nyugati világban, hiszen a nőknek szavazati joguk van, az oktatás és a munkavállalás során egyenlő bánásmódban és többnyire egyenlő bérezésben részesülnek a férfiakkal, jogi értelemben is azonos státuszban vannak. Mégis napjainkban azt látjuk, hogy minél jobb a nők helyzete a huszonegyedik század jóléti társadalmában, annál nagyobb hévvel bizonygatják újszerű létjogosultságukat, egyre homályosabb, nehezen megfogható problémákat ötvölve ki. (Például olyan amerikai „hírességek”, mint Gwyneth Paltrow és Khloé Kardashian vaginamúzeumot terveztek, mert „nem beszélünk eleget a vagináról”. Nos, így osztják az észet azok a selyma sellők, akik nem fordultak meg pesti kocsmákban, alföldi kutyakaparókban vagy székely becsületsüllyesztőkben.)² A média szélesre tárja kapuit a neofeminista (negyedik feminista) hullám előtt, ahol

KIRÁLY BÉLA (1957) író, politológus. Sóváradon született.

- 1 Johanna Williams: *Nők vs. feminizmus*. Budapest, 2022, MCC Press.
- 2 Johanna Williams: *Nők vs. feminizmus*. Budapest, 2022, MCC Press, 263. Itt jegyzem meg, hogy a könyv címe – amely az angol eredeti tükörfordítása – nem válik sem a fordító, sem a lektor dicséretére. A *nők vagy feminizmus* cím érthetőbb, a magyar nyelv szellemiségének jobban megfelel, noha tudom, hogy a vs. illetve a vagy nem teljesen ugyanazt jelenti.

a delikvensnek napestig hánytorgatják fel áldozati bárány mivoltukat – férfias brutalitással. Napjaink nőmozgalmai hatalmas összegeket kapnak az adófizetők pénzéből, illetve a többnyire háttérben maradó, de a politikának irányt szabó pénzügyi-gazdasági hatalmasoktól, elterelendő a figyelmet a valós helyzetről – a kizsákmányolásról, a kiszolgáltatott lakosság irányított kiskorúságban tartásáról.

A „női forradalom” korunkban is nagy lendületben van. És mint minden korábbi forradalom, kezdi felfalni saját gyermekeit. E tény a francia forradalmat átélő Choderlos de Laclos sem tagadná. 1783-ban, egy évvel a *Veszedelemes viszonyok* című szabadelvű remekműve megjelenése után, őt is megihlette a chalon-i akadémia kérdése, amely a női oktatás tökéletesítésének eszközeit firtatta. Könyvméretű tanulmányában³ radikális válaszokkal rukkolt elő: „Jöjj, és tanuld meg, hogyan leszel a férfi társa, és rabszolgája!”; „Tanuld meg, hogy a rabszolgaságtól egy nagy forradalom útján szabadulsz meg!”; „Utazd be az ismert világot: a férfit erősnek és zsarnoknak, a nőt gyengének és rabszolgának találod!” Nagy igyekezetében Laclos úr a mestere, Rousseau sarkát tapossa, akitől ezt tanulta: „Az ember szabadnak született, és mindenhol láncra van verve.”

Hasonlóan járt el a Williams által is idézett feminista előd, Simone de Beauvoir, aki Marx nyomdokaiba lépett, és *A második nem* című könyvével az osztályharcot a családi körbe próbálta behozni. Úgy tűnik, hogy a nők ügye az ilyen lejárt ideológiák újrahasznosítása miatt van kudarcra ítélve. A „természeti állapotban leledző, szabad, szép és erős nőt” szembeállítva a „társadalom által elferdített nővel” Laclos alaposan melléfogott. Tévedése előképe Beauvoirénak, aki azt állította, hogy „Az ember nem születik nőnek, hanem azzá válik.”

Mielőtt Johanna Williams könyvét felütnénk, olvasóként sietek leszögezni: azért lesz valakiből nő, mert nőnek születik. Másképp fogalmazva: a társadalmi struktúráink és élettani működésünk alapja a biológiai evolúció, amely a maga során tápot ad a kulturális reprezentációinknak. És nem fordítva, ahogy a negyedik feminista hullám vezeterei sulykolják.

A történelmi előzményekből talán nem volt fölösleges felvillantani két példát, hogy jobban elképzeljük, mekkora darázs-fészekbe nyúlt a szerző a jószándékú és megértő tisztázás szándékával. Williams a kortárs feminizmus túlkapásaival szemben érvelő, elegáns, kiegyensúlyozott és meggyőző vitakezdetet teremtett. Érdeemes megnézni egy példát is a feminizmus negyedik hullámának „darázs-fészekéből”. A körütekintően dokumentált munka értelemszerűen egy különlegesen gazdag, angolszász könyvészetre hivatkozik. Ezért nem meglepő, hogy hiányzik a francia Peggy Sastre munkásságára irányuló reflexió. Sastre, aki a tudományfilozófia doktora, esszéíró és blogvezető, 2010-ben *Nincs szex: nem akarok szeretkezni*⁴ című könyvével hívta fel magára a figyelmet, 2018-ban

3 Pierre Choderlos de Laclos: *De l'éducation des femmes (A nők neveléséről)*. Paris, 2015, Éditions des Équateurs-Parallèles.

4 Peggy Sastre: *No sex. Avoir envie de ne pas faire l'amour*. Paris, 2010, Éditions La Musardine.

pedig egy megszívlelendő című kötetel rukkolt elő: *Hogyan mérgezi meg a szerelem a nőket.*⁵

Peggy Sastre stílusának eleganciája nem ér fel Laclos irodalmi magasságába, de mondandójának lényege annál relevánsabb. Darwin-specialista és naprakész az evolúciós pszichológia statisztikáiban, komoly tudományágazat birtokosa, és bevallottan annyira „függ a szerelemtől”, mint más a kemény drogoktól. Egy, az 1980-as évek végén készült amerikai tanulmány szerint a nők minden kultúrából átlagosan nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a jó anyagi helyzetnek, mint a férfiak, mert ez biztosítja a szülői befektetés jobb lehetőségét a gyermekeikbe. Sastre a hírt magyarázva gúnyosan fúzi hozzá, hogy a párválasztásnak ez a fajtája együtt nő a női hatalommal, főleg a női aktivisták esetében.

És ezért kié a felelősség? Hát, mindenekelőtt a hormonoké: a dopamin, az oxitocin és a szerotonin. És persze az evolúció darwini szabályai: a nőknek szülniük kell, majd gondoskodniuk gyermekeikről; ezért van szükségük egy oltalmazó férfirra, akit a legjobban csakis ők képesek kiválasztani – saját igényre. Sastre belátja azt is, hogy minden pár hagyományos viselkedésűvé válik, amint gyermekáldásban lesz részük, hiszen a férfiaknak többet kell dolgozniuk a nagyobb keresetért, míg a nők a családot kezdik az egzisztenciális prioritásuknak tekinteni fizetett munkájuk rovására. A hétköznapi tapasztalat is bizonyítja: a férfiak általában úgy érzik, hogy pazarolják az idejüket, ha a kisgyerekeket kell gondozniuk. Az idő a munkára vagy a munkára való felkészülésre kell, ha nem öröklünk akkora vagyont, mint a mesebeli királyfi. A nők viszont gyakran üresjáratnak, büntetésnek érzik azokat az órákat, amelyeket nem a csecsemőjükkel vagy kisgyerekekkel töltenek el. Napjaink neofeminizmusának hírhedt panasza, miszerint őket a társadalom „mentális terhelésre” kényszeríti, nem a patriarchális uralom következménye, hanem a makacs akaratok folyománya.

Johanna Williams-hez hasonlóan, de nála egyértelműbben, Sastre is szembezáll a kortárs neofeminizmussal, amikor kijelenti, hogy a nő és a férfi közötti differenciálatlan egyenlőség programszerű hangoztatása megvalósíthatatlan utópia, mert az emberi környezet sokat változott ugyan az elmúlt háromszáz évben, de a génjeink mintegy harmincezer éve szinte azonosak maradtak. Így mindkét szerző könyve kiprovokálja a kérdést: miért van, és miért lehetséges ekkora ellentét a női valóság és napjaink feminista elbeszélésmódja között?

Williams válasza így hangzik: „Ahogyan a társadalom, úgy a feminizmus is változott. A mai negyedik hullám, azaz az interszekcionális feminizmus által felvetett kérdések sokban különböznek a szüfrazsettek és az 1960-as és 1970-es évek második hulláma feministáinak a követeléseitől. A feminizmusnak sosem volt aranykora. A »női jogok« követelésének lényege az emberi jogok sokkal progresszívebb eszméjének a kihívása. A legelső feministák körében viszont

5 Peggy Sastre: *Comment l'amour epoisonne les femmes*. Paris, 2018, Éditions Anne Carrière.

felismerték, hogy a nők felszabadítása a férfiak felszabadítását is jelenti. A férfiak soha nem lehetnek szabadok, ameddig elnyomják a nőket. Ez a legkorábbi feminizmus még nem a férfiak és nők szembeállításáról szólt... [...] Amikor sok nő jobban teljesít az iskolában és a munkahelyen, mint a férfiak, a női áldozatiság üzenete szembemegy a valósággal. Sőt kockáztatja, hogy érvényteleníti a korábbi feminista győzelmeket.”⁶

Peggy Sastre felöltve az akadémiai páncélingjét, a maga során szintén átlépi a neofeminista tabut, és a statisztikákra hivatkozva állítja: míg a női lakosság körülbelül 5,5 százaléka nem kizárólag heteroszexuális, addig a feminista aktivisták körében ez az arány 45 százalékra emelkedik. Elismeri ugyanakkor, hogy a biológiai vastörvény nem jelenti azt, hogy a nemiségünk be van zárva az örökkévalóságig tartó sorsba. Valóban képesek vagyunk távolodni a biológiai korlátjainktól, és a civilizációs vívmányok segítenek ehhez hozzá. Ám az eltávolodás, az elkülönülés, a „felszabadulás”, nem végződhet szembeszállással, elszakadással, tagadással vagy pusztítással. Mert a visszahatás szörnyű következményekkel járhat. A francia szerző érzékletesen ragadta meg a szexuális ellenforradalom sajátosságát, amely a negyedik feminista hullám neopuritanista terméke: „A női nem ismét az identitás szentélyévé vált, amelyet mindenáron meg kell védeni, hiszen azt mesélik nekünk, hogy már a legmérsékeltebb behatolás – a tekintettől kezdve a megszólításig – alkalmas a tönkretételünkre.”⁷ Sastre fellázad a hormonok és az evolúció diktatúrája ellen, de nem akarja megérteni, amit könyve önkéntelenül is bizonyít: a nemi különbségek elleni lázadása hiábavaló.

Az összehasonlító bemutatás talán alkalmas arra, hogy kiemeljük: Williams munkája a tárgyat illetően kiegyensúlyozottabb és körütekintőbb, és vitakultúrája is fejlettebb. Beszédes könyvének alcíme is: Miért kell megszabadulni a genderháborútól? Beszámol arról is, hogy a feminizmus bírálata neki nem természetes, mert fiatalkorában maga is feministaként kezdte. Később sem annyira bírálta, mint inkább unta a feminizmus új irányát. Végül a három fiúgyermekének az iskolai indoktrinációja adta meg a kellő motivációt, hogy tematikus esszék sorozatával – amely könyvében egységes egészet képez – szembe szálljon a jelenlegi hamis konszenzussal, és súlyos kérdéseket vessen fel a mai feminizmus irányáról és céljáról.

Williams-nek az a fő gondja a napjainkban tomboló, negyedik, interszekcionális feminizmussal, hogy démonizálja a férfiakat, a nőket meg lealacsonyítja azzal, hogy saját áldozattá válásuk hamis érzetével tölti el őket. Valójában a nők – főleg az atlanti világban – jobban élnek, mint valaha, és fiatal korukban jobban a férfiaknál is. A valóságban persze ezt nem mindenki így „éli meg”, és a feminizmus viszonylagos népszerűsége a jelenlegi életmóddal való elégedetlenségről árulkodik. Nem tagadható az sem, hogy sok nőnek jó oka van kijelenteni, hogy

6 Johanna Williams: *Nők vs. feminizmus*. Budapest, 2022, MCC Press, 282–283.

7 Peggy Sastre: *Comment l'amour empoisonne les femmes*. Paris, 2018, Éditions Anne Carrière, 115.

a férfiak vagy az élet rosszul bánt velük, mégis ezt az élményt nem lehet általánosítani. A nemi erőszak sem bagatellizálható, szigorú büntetést érdemel. Ezt szem előtt tartva, az angol szerző egy másik sajátosságra is rátapint: „A #MeToo mozgalom egyik problémája mégis az, hogy nagyrészt fehér, gazdag, kiváltságos nők dominálnak benne. Ezért sokkal inkább tükrözi a médiában, a politikában és a filmiparban dolgozó nők aggályait, mint a több munkahellyel zsonglőrködő, a megélhetésért küszködő nőket.”⁸

Williams pragmatikus célokat tartalmazó könyve igen tanulságos, de ritkán von le metafizikus mélységű következtetéseket, holott olyan tudásanyag birtokában van, amely erre képessé tenné. Ritka és elgondolkodtató kivétel, amikor például Ian Macvarish-től idéz könyvének *Lemondás az autonómiáról* című fejezetében: „Már nem érezzük úgy, hogy az emberek a társadalom részei lennének, vagy strukturális társadalmi változásokat lehetne elérni. A társadalmi problémák inkább az egyénben keresendők, és a szülőknek kell ezeket a problémákat megoldaniuk. A gyermeknevelés egyszerre lett minden probléma oka és megoldása.”⁹ Nem kapunk viszont teljes körű képet a negyedik hullám feminizmusa ideológiai-politikai dominanciájának belső viszonyairól. És magam is adós maradtam azzal a kijelentéssel, miszerint e feminista forradalom is felfalja saját gyermekeit. Bizonyítékul Marie-Josèphe Bonnet *Viszlát lázadók!* című könyvét¹⁰ hozom fel példának.

Néha meghökkennünk Williams-nek az érveket támogató példatárán, a hetvenes éveit taposó Bonnet könyve már szórakoztat, nevelt is. Gúnyosan, gonoszmód és néha ostobán. Szórakoztató a meleg és a lesbikus aktivisták közötti megidézett veszekedés, a torzszalkodás, a becsapott és politikailag felszarvazott nők emésztő dühének sorjázása, valamint a neolibéral-kapitalista piac által két vállra fektetett baloldaliak kesergése. Mulatságos a szerző fel-feltörő mélabúja is: bezzeg a mi időnkben, amikor fiatalok voltunk, és a lesbikusok, valamint a melegek harcostársak voltak a régi, megkövesedett erkölcsök ellen...

Miről is van szó? A francia országgyűlés 2013. április 23-án a szocialista François Hollande elnöksége alatt elfogadta az azonos nemű párok házasságára vonatkozó törvényt. És láss csodát: Bonnet szenvedélyesen érvelni kezd ellene, és azt állítja, hogy a hozzá hasonló lesbikus aktivistáknak is ellenszenves e törvény. Meglepő fordulat a javából: a lesbikusokat tömörítő mozgalom váratlanul azonos platformra került a törvény ellen tüntető katolikusokkal, konzervatívokkal, a hagyományos családot védőkkel.

Marie-Josèphe Bonnet szókimondó lesbikus, feminista aktivista és történész. Nagy átéléssel meséli el az 1970-es évek elején a patriarchális rend elleni támadásait. Boldog, hogy sikerült „felszabadítania” magát, büszke a feministák

8 Johanna Williams: i. m. 19.

9 Johanna Williams: i. m. 115–116.

10 Marie-Josèphe Bonnet: *Adieu les rebelles!* Paris, 2014, Flammarion-Café Voltaire.

és homoszexuálisok között szövődő szövetségre, amely lehetővé tette a győzelmet. Az idill azonban egyszer csak véget ért. Történt ugyanis, hogy az AIDS tömegesen sújtani kezdte a melegeket, de megkímélte a leszbikusokat. A gyász és a szerencsétlenség sajnálatkultuszba fordult át, és az összekovácsolódott meleg szervezetek narratívája meghódította a médiát, a divatot, a politikai képzeletet. Fallikus jelképeik is elszaporodtak a vizuális terekben.

A történet kétségbe ejtette a Bonnet-féle feministákat, mert – ha rosszmájúan ugyan, de – azoknak ad igazat, akik szerint a hatalom csakis fallikus lehet. És szokatlan módon a patriarchátushoz való visszatérésről kezd beszélni. A '68-as fiatalok, ez a világháborút követő elkényeztetett nemzedék megdöntötte ugyan a patriarchátust, megsemmisítette az apa tekintélyét, de a patriarcha helyét az új „meleg rend” vette át, ők lettek a média által sugallt élet „királyai”, kihasználva a feministák által biztosított átmeneti régensséget. Illúzió volt azt hinni, hogy a nők közötti leszbikus kapcsolat olyan tabu lenne, amitől végképp megremeg a patriarchális világ. Nem látja, hogy épp ellenkezőleg, Leszboszt soha nem vették komolyan a férfiak – egyszerű, bájos, buja játéknak, kéjes férfifantáziának tartották –, viszont a egyistenhívó vallások a férfi homoszexualitást halálosan fenyegették. És a régi, patriarchális rend joggal volt elővigyázatos: a hetvenes évek során a melegék átvették a helyét. A férfi meleg világ nyertesként került ki a liberálisok-libertáriusok, a piac és a tolerancia-kényszer atlanti hármasszövetségéből.

Bonnet érdeme, hogy feltárta a politikai hátsó szándékokat, és megfejtette a szemantikai és ideológiai manipulációt. A férfi és nő ellentététől a média a szexualitás átértelmezése felé haladt, ellenséges viszonyra erőltette a homoszexuálisok és a heteroszexuálisok közti helyzeti ellentétet, amelynek hatalmi szóval történő megszüntetése a gazdaságban nem létező egyenlőséget kellett korrigálnia. Aztán a 1970-es évek során, különösen a nők szabadsága nevében a hagyományos házasságot par excellence reakciós intézménynek állították be, elutasítva minden természet szabta korlátot. A „kultúra” legyőzi a biológiát. Nagy költséggel Indiában és más szegény országban „méhgyárat” hoztak létre, ahová a gazdag nyugati melegék jöttek katalógusból vásárolni olyan gyermeket, akit ők képtelenek voltak nemzeni. Business as usual.

A dúsgazdag francia Pierre Bergé, baloldali műpártoló, Mitterrand elnök kebelbarátja karikatúrába menően testesítette meg az új, meleg hatalom fennhéjázását – a hetvenes évek szexuális felszabadulásának, illetve a nyolcvanas évek pénzkultuszának közös gyümölcset –, amikor provokatívan kérdezgette: „Mi a különbség a között, hogy bérbe adod a méhed a gyerekszüléshez, vagy bérbe adod a karod a gyárban?”

Bonnet szomorkás mélabúval vonja meg a mérleget: a modern technológiának köszönhetően korunk „visszatért a legarchaikusabb férfias vágyhoz: a férfiak közötti szaporodáshoz”. A feminista forradalom naiv szakaszán azonban túl lépett a modern kapitalizmus, a forradalom felfalta saját gyermekeit, hiszen az egykori leszbikus és feminista lázadó a nők jogai nevében azonos lövészárokban

találta magát a hagyományörzőkkel, még hozzá a természet nevében. Mindhiába: a meleg férfiak győztek, a piac és az uralkodó kulturális baloldal őket választotta. A feministák a meleg hatalom hasznos idiotájának hálátlan szerepében találták magukat. És kezdett hiányozni a régi patriarchális rend varázsa. De már késő volt, a történelem nem ismétli önmagát, legfeljebb parodisztikus formában.

Egy másik hiányossága Johanna Williams munkájának, hogy nem fordít kellő figyelmet a technika és azon belül a kommunikáció robbanásszerű fejlődésének hatására, pedig az hatványozta meg a feministák követeléseinek „széttérítését”, és a technikával alaposan vissza is éltek. A női követelések parttalan-sága, divattá válása és a pénzszerzés miatti visszaélések sokasága kikezdte a neofeminizmus követeléseit – olyankor is, amikor jogosnak tűntek. Simone De Beauvoir *A második nem* című művének híres előszavában szerette volna lezárni a feminizmus végtelen civakodássá fajuló, már-már hajtépő, páróka lehúzó vitáit. Williams persze leszögezi, hogy a feminizmus három hulláma gyökere-sen átalakította a nyugati társadalom arculatát. Teljesült John Stuart-Mill óhaja, hiszen számtalan férfi vált feministává, magáévá tette a korábbi női követeléseket.¹¹ De a tömegdemokrácia korában, amikor a progresszista „értékeket” vallásos áhítattal vallják maguknak, későn ébrednek arra, hogy a technikai fejlődés döbbenetes elidegenedésekkel jár. Amikor az uralom egyik formája eltűnik, mint az említett patriarchális család, vagy elveszti legitimitását, amilyen a szervezett prostitúció rendszere – amelyet végül a nők ellen elkövetett erőszakként ismertek el –, helyette más lép a színre. A „progresszívek” például olyan „szabadságot” hirdetnek, amely lehetővé teszi, hogy olcsón női méhet béreljenek, amely rendelésre „termel” nekik gyermeket.

A neofeministák a nemi különbségeket és a köztük levő helyzeti másságot, a szexuális vágyat és alkalmi alá-fölé rendeltséget a nézeteltérések szüntelen forrásának akarják beállítani, holott az ilyen típusú ellentét nem feltétlenül negatív, a másneműség épp hogy a vonzalom és a szolidaritás forrása is lehet.

Sylviane Agacinski francia akadémikus, a *Testek darabokban* című könyvében¹² egy, a nőket fenyegető veszélyre hívja fel a figyelmet, nevezetesen arra, hogy a technológia és piac átveszi a felügyeletet és a befolyást a testük felett. És erről napjaink neofeministái kevés szót ejtenek. Az 1970-es években, az akkori feminista szlogen még az volt, hogy „A testem csak rám tartozik”, amelyet az abortuszhoz való jog védelme érdekében hirdettek. De ha a nőnek joga van az abortuszhoz, akkor miért ne lehetne joga kölcsönadni a méhét egy lesbikus vagy homoszexuális házaspárnak? Agacinski e liberális-libertárius felfogás ellen azzal érvel, hogy nem vagyunk a testünk tulajdonosai. Merleau-Ponty pontosan fogalmazott, amikor azt írta: „Nem vagyok a testem birtokosa, én a testem

11 John Stuart-Mill: *The Subjection of Women (A nők alávetettsége)*. London, 1869, Longmans, Green, Reader and Dyer.

12 Sylviane Agacinski: *Corps en miettes*. Paris, 2009, Flammarion.

vagyok.” Az anyaság a női lét egészét, a testi és magánéletét érinti, ezért akarják vállalni vagy megtagadni fogamzásgátlással, esetleg abortusszal, de szabadon kontrollálva a termékenységet. Ám, ha arra kéri-kényszerítik a nőket, hogy adják bérbe a testüket a terhesség idejére, és szüljenek gyermeket másoknak, akkor a testük, az életük termelőszközzé válik. Akik ezt mégis elfogadják, azok a pénzszükségre hivatkoznak. Felháborító, hogy egyes államok törvényesítik ezt a gyakorlatot, Emberi Jogok Európai Bírósága pedig szemet huny a nők és a gyermek ilyen típusú adás-vétele felett. E területen kellene nagyobb erőfeszítéssel dolgozni a neofeminista mozgalmaknak, és ebben kellene támogatniuk őket a férfitársadalomnak, de furra mód e területen is alábbhagy a női szervezetek harciassága.

Más kritika is megfogalmazható napjaink feminizmusáról. *Nemi erőszak a párizsi utcán: hol vannak a feministák?* című cikkében Eugénie Bastié felháborodva teszi szóvá a mozgalmak ügy-tussolását, valahányszor az „igazolvánnyal nem rendelkező” bevándorló férfiak követnek el nemi erőszakot az utcán.¹³ A feminista egyesületek gyorsan meglovagolják a legapróbb híreket, hogy felelősségre vonják az államot, a közpolitikát, és még több pénzforrást kérjenek maguknak, de – folytatja az újságíró – Párizs Sztálingrad-negyedében, a 2021. május 20-án és 26-án történt utcai nemi erőszakra nem reagáltak. Az Osez le féminisme egyesülettől csak egy tweet bejegyzésre futotta, a Nous Toutes egyesület pedig egy vak hangot sem ejtett ki a száján. Anne-Cécile Mailfert a Nők Alapítványának elnöke „kiakadt” ugyan, de csak amiatt, hogy videóra vették és megosztották az eseményt. A feminista aktivisták tapintatosan hallgatnak a főváros északkeleti negyedeiben élő nők helyzetével kapcsolatban – akik egy része fényes nappal folytat prostitúciót, míg mások alig mernek kimozdulni a bevándorlók agressziója miatt –, de továbbra is támadják a kiszemelt célszemélyt, a fehér, „domináns” középkorú férfi-disznót, aki szétterpesztett lábakkal (manspreading) bambul a villamos ülésen, s így nem ülhet mellé még egy anorexiás nő sem. (Williams könyve nem bővelkedik a bevándorlással kapcsolatos példákban, de a negyedik női feminista hullám képmutató felemáságát, politikai elfogultságát, ideológiai indoktrinációját a Bastié által felsorolt példák egyértelműen bizonyítják.)

Bastié, akinek magyarul is jelent meg könyve a feminista tiltásokkal kapcsolatban,¹⁴ más képtelenségeket is felsorol az említett cikkében. 2017-ben az SOS La Chapelle szervezetbe tömörülő helyi lakosok egyik csoportja figyelmezteti a hatóságokat a Párizs 18. kerületében élő nők áldatlan helyzetére. A hangos sértevéseknek, a zsebtolvajlásoknak kitett nők panaszolták, hogy a járdát tartósan elfoglaló csempészek, migránsok, drogdílerék megfosztották őket a közterület

13 Eugénie Bastié: Viols en pleine rue à Paris: où sont les féministes? *Le Figaro*, 27 mai 2021, 15.

14 Eugénie Bastié: *Viszlát, mademoiselle! – A feminizmus kudarca*. Budapest, 2022, MCC Press Kft. Lásd a könyvről szóló ismertetést, Király Béla: A nemi különbségek tagadásától az élet elutasításáig. *Hitel*, 2024/3.

biztos használatától. Erre Caroline Haas feminista aktivista,¹⁵ akkoriban a kerület szocialista parlamenti jelöltje azt javasolta, hogy a zaklatásokat megelőzendő „szélesítsék ki a járdákat”. Bár az ötlet cinikusnak tűnhet, de a cél az volt, hogy mindkét fél jogait megvédje a maga módján. És – természetesen – tekintettel volt a multinacionális, illetve a francia cégek munkaerő igényére, és az előttük meghajoló politikai osztályra is, akik közé maga is tartozik a „zöld-ség” és a „női jogok” szimbiózisával.

Pragmatikusabbnak bizonyult Marlène Chiappa, a nők és férfiak közötti egyenlőségért felelős akkori francia államtitkár, aki olyan törvény elfogadását javasolta, amely büntette volna a nők utcai zaklatását. Ezzel nemcsak a feministák, hanem a jóérezsű férfiak is egyetértettek, de a radikális baloldali *Liberation* napilapban mintegy tizenöt egyetemi tekintély megtámadta a javaslatot, mivel megbélyegzőnek találta. Talán ismeretes, hogy a *Liberation* és a *Le Monde* napilapok a francia média szent tehenei.

Ilyen kitérők után, amelynek célja, hogy kiegészítse, pontosítsa Johanna Williams tematikus összegzéseit, marad a sarkalatos kérdés: fontos-e a nő és a férfi közötti szexuális különbség hangsúlyozása? Ugyanis a neofeminista egyenlősítő hangulatkeltés ezt cáfolja körömszakadtáig. A kérdés nyilvánvalóan költői. A szexuális különbség nem szorul érvkézleteket kimerítő védelemre, mivel az evidencia. Viszont sokat elárul korunkról, hogy az evidenciák is gyakran racionális bizonyításokra szorulnak. Még a szexualitás sokfélesége is megerősít a különbségek elfogadásában, hiszen bármely szexuális irányultság feltételezi, hogy létezik és kell a másik. Különböznem beszélhetnénk heteroszexualitásról, homoszexualitásról, biszexualitásról vagy transzszexualitásról. Egy pár sosem semleges, az vagy vegyes, vagy meleg, vagy lesbikus. Igen fontos a szexualitások sokszínűségének elismerése és tiszteletben tartása, és akad tennivaló a házasság különböző formáinak az elfogadtatásáért, de ez a fejlemény nem semlegesítheti a szexuális másságot és annak a nemzésben betöltött szerepét.

Az OpinionWay 2016. októberi felmérése szerint¹⁶ a 35 év alatti európai nők mindössze 21 százaléka tartja magát „feministának” a mindent elsöprő kampányok ellenére, 38 százaléka „elavultnak” tartotta ezt a kifejezést. A válaszadók 63 százaléka bevallotta, hogy a jelenlegi feminista mozgalmak hidegen hagyják őket.¹⁷ Mindezek tudtával még bosszantóbb a neo-feminizmus lényegi ellentmondása, amely ezt az ad-hoc mozgalmat előbb vagy utóbb zsákutcába viszi, mivel dekonstruálná azt a szubjektumot, amelyet éppen védelmezni óhajt.

15 Lásd Caroline De Haas: *En finir avec les violences sexistes et sexuelles : manuel d'action (A nemí alapú illetve a szexuális erőszak megszüntetése. Cselekvési kézikönyv)*. Paris, 2021, Robert Laffont.

16 Idézi Eugénie Bastié egy másik cikkében: Les féministes sont-elles de „mauvaises joueuses”? (A feministák „rossz játékosok”? *Le Figaro*, 2017. szeptember 15., 17.

17 Azért választottam régi, 2016. októberi adatot, mert Johanna Williams akkortájt fejezte be a *Nők vs. feminizmus* című könyvét.

A nő mint olyan szerintük nem létezik, hiszen a beléjük szapult felfogás szerint a nő csupán egy „társadalmi alkotás”.

Mivel megtiltják maguknak, hogy reflexiójuk tárgyára mint biológiai értelemben is meghatározott emberi lényre gondoljanak, megfosztják magukat attól, hogy hatékony megoldást találjanak a nőket érintő, letagadhatatlanul létező problémákra. Ha nem akarják végleg lejáratni magukat napjaink feminista egyesületei, újra kapcsolatba kell lépniük a nők tényleges, mindennapi életével, meg kell szabadulniuk ideológiájuk utópisztikus dimenziójától, és a jelképes harc helyett a pragmatizmust kell választaniuk. A segítő szándékú feminizmus ne legyen többé a Nyugaton uralkodó kulturális baloldaliság egyik alakváltozása!

